

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Олександр ГАЛИЧ

«22» квітня 2025 р.

ПРОГРАМА *
ФАХОВОГО ЗАЛІКУ

ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ І ПЕРЕКЛАД
(АНГЛІЙСЬКА ТА НІМЕЦЬКА МОВИ)
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ В11 ФІЛОЛОГІЯ (ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯМИ)
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 035.041 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ В КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО ТА ГУМАНІТАРНІ
НАУКИ НА 2025 РІК

ФАКУЛЬТЕТ
ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

ПОЛТАВА 2025

Програму підготували:

ЛЮЛЬКА Вікторія

ТАГІЛЬЦЕВА Яніна

МАТВІЄНКО Леся

ВОЛОВИК Лариса

САВЕНКОВА Олена

доцент кафедри германської і
української філології;
доцент кафедри германської і
української філології;
доцент кафедри германської і
української філології;
доцент кафедри германської і
української філології;
голова ради з якості вищої освіти
спеціальності «Філологія», старший
викладач кафедри германської і
української філології.

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності Філологія
«10» квітня 2025 р. (протокол № 10)

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності Філологія

Олена САВЕНКОВА

ВСТУП

Фаховий залік, як форма вступного випробування для вступу на основі РНК6, РНК7 передбачає перевірку здатності до опанування навчальної програми підготовленості вступника для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою В11 «Філологія (за спеціалізаціями)», спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Фаховий залік охоплює ключові розділи мовознавства, необхідні для фахової підготовки магістрів у галузі культури, мистецтва та гуманітарних наук. Він спрямований на комплексну перевірку знань із загального і прикладного мовознавства, системно-структурної організації мови, стилістики, а також міжмовної комунікації, що є фундаментальними для успішної професійної діяльності в сфері германістики та перекладу. Успішне виконання завдань тесту підтверджує готовність здобувача до науково-дослідної роботи, практичного застосування лінгвістичних знань та розвитку перекладацьких компетенцій на рівні магістра.

Головне завдання фахового заліку полягає у всебічній оцінці рівня знань і розуміння фундаментальних лінгвістичних категорій, теорій і концепцій, а також умінь їх застосування у професійній діяльності майбутніх магістрів за спеціальністю спеціальності В11 «Філологія (за спеціалізаціями)», спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Тест спрямований на перевірку компетентностей у таких сферах, як системно-структурна організація мови, стилістика, міжмовна комунікація та методологія лінгвістичних досліджень, що є необхідними для якісної підготовки фахівців у галузі філології та перекладу.

При складанні фахового заліку **вступники повинні продемонструвати** високу фундаментальну підготовку, а саме:

- Ґрунтовні знання теоретичних основ мовознавства, включно з його основними розділами – фонетикою, лексикою, морфологією, синтаксисом, словотвором, стилістикою та семантикою;
- Розуміння системно-структурної організації мови та взаємозв'язків між мовними рівнями;
- Здатність аналізувати мовні явища на різних рівнях мовної системи;
- Навички застосування лінгвістичних знань для розв'язання практичних завдань у сфері перекладу та міжмовної комунікації;
- Уміння критично оцінювати мовні явища з урахуванням культурного та контекстуального аспектів;
- Знання сучасних методологій лінгвістичних досліджень і вміння їх використовувати у науковій та професійній діяльності.

Програма фахового заліку охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань, умінь і навичок особи, яка бажає навчатись в Полтавському державному аграрному університеті з метою одержання другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою В11 «Філологія (за спеціалізаціями)», спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Порядок проведення фахового заліку визначається «Положенням про приймальну комісію Полтавського державного аграрного університету».

Критерії оцінювання фахового заліку

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 4 варіанти відповіді, з яких вступник повинен вибрати вірну. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 200 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання на основі РНК6 або РНК7 вступників, які при складанні фахового заліку отримали не менше 100 балів.

Тривалість фахового заліку – 1 година.

Оцінювання фахового заліку здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів (табл. 1).

Таблиця 1

ТАБЛИЦЯ

відповідності тестових балів, отриманих за виконання завдань фахового заліку під час вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти магістр за освітньо-професійною програмою Германські мови і переклад (англійська та німецька мови) спеціальності В11 Філологія (за спеціалізаціями) спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки рейтинговій оцінці за шкалою 100-200 балів та оцінці за шкалою «не зараховано / зараховано»

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	зараховано / не зараховано	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	зараховано / не зараховано
0	не склав	не зараховано	26	139	зараховано
1	не склав	не зараховано	27	142	зараховано
2	не склав	не зараховано	28	144	зараховано
3	не склав	не зараховано	29	146	зараховано
4	не склав	не зараховано	30	148	зараховано
5	не склав	не зараховано	31	150	зараховано
6	не склав	не зараховано	32	152	зараховано
7	не склав	не зараховано	33	154	зараховано
8	не склав	не зараховано	34	156	зараховано
9	не склав	не зараховано	35	158	зараховано
10	не склав	не зараховано	36	160	зараховано
11	не склав	не зараховано	37	162	зараховано
12	не склав	не зараховано	38	164	зараховано
13	100	зараховано	39	167	зараховано
14	103	зараховано	40	170	зараховано
15	106	зараховано	41	173	зараховано
16	109	зараховано	42	176	зараховано
17	112	зараховано	43	179	зараховано
18	115	зараховано	44	182	зараховано
19	118	зараховано	45	185	зараховано
20	121	зараховано	46	188	зараховано
21	124	зараховано	47	191	зараховано
22	127	зараховано	48	194	зараховано
23	130	зараховано	48	197	зараховано
24	133	зараховано	50	200	зараховано
25	136	зараховано			

ЗМІСТ ФАХОВОГО ЗАЛІКУ У РОЗРІЗІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**ДИСЦИПЛІНА «ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОГО ТА ГЕРМАНСЬКОГО
МОВОЗНАВСТВА»****Тема 1. Мовознавство як наука. Природа, функції і будова мови**

Мовознавство як наука. Предмет і завдання курсу «Вступ до мовознавства». Система мовознавчих дисциплін. Зв'язок мовознавства з іншими науками: історією, археологією, антропологією, етнографією, соціологією, психологією, логікою, семіотикою тощо. Методи дослідження мови: загальнонаукові (описовий, індукція, дедукція, аналіз, синтез, експеримент, моделювання) та специфічні (порівняльно-історичний, зіставний, типологічний). Проблематика мовознавства. Галузі мовознавства: теоретичне (загальне й конкретне, синхронічне й діахронічне), прикладне, практичне.

Становлення мовознавства. Ф. Бопп, Р. Раск, Я. Грімм, О. Востоков як основоположники порівняльно-історичного методу. Українське мовознавство. М. Смотрицький, Л. Зизаній, О. Потебня, І. Бодуен де Куртене, І. Огієнко, А. Біленький, С. Семчинський. Напрями мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство. Типологічне мовознавство. Ареальна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Психолінгвістика. Соціолінгвістика. Когнітивна лінгвістика.

Природа і сутність мови. Натуралістичний, психологічний і соціологічний напрями в мовознавстві. Мовні норми та їхні властивості: вибірковість, стійкість, обов'язковість. Мова як суспільне явище. Функції мови: комунікативна, мислетвірна, фатична, репрезентативна, емотивна, волюнтаривна, естетична, метамовна, когнітивна, гносеологічна, акумулятивна. Діалектична єдність мови й мислення, мови й мовлення

Тема 2. Теорії походження мови. Взаємодія мов і закономірності їхнього розвитку

Походження мови як проблема мовознавства. Комунікативні системи тварин і людська мова. Гіпотези походження мови: звуконаслідувальна, звуко символічна, вигук, гіпотеза соціального договору, жестова, теорії моногенезу та полігенезу. Порівняльне вивчення мов. Чинники закономірності розвитку мов: позамовні (фактори поступу людського суспільства, його матеріальної і духовної культури, розвиток продуктивних сил, науки, техніки тощо) та мовні: диференціація, інтеграція. Типи мовного впливу і його наслідки. Двомовність, диглосія, субстрат, суперстрат, адстрат. Піджини, креольські штучні мови. Інтерлінгвістика. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Міжнародна світова мова.

Тема 3. Класифікації мов світу

Основні класифікації мов світу. Порівняльно-історичний метод: історія «відкриття», сутність, переваги, недоліки. Споріднені мови, критерії визначення. Генеалогічна класифікація мов світу. Принципи генеалогічної класифікації мов. Сім'ї мов: індоевропейська, алтайські мови, афразійська, уральська, кавказька, сино-тибетська, тайська, палеоазійська, аустронезійська, аустроазійська, австралійські мови, папуаські мови, індіанські мови, дравідська, африканські мови. Індоевропейська мовна сім'я: 150 мов, 12 мовних груп.

Лінгвістична типологія. Витоки і становлення типологічного мовознавства.

Морфологічна типологія мов. Типологія мов В. фон Гумбольдта: ізолюючі мови, флективні мови, аглютинативні мови, інкорпуючі мови. Типології А. Шлейхера, Г. Штейнталя тощо. Типологія Е. Сепіра. Фонологічна типологія мов: силабофонемні мови, мови фонемного типу, тонічні й атонічні мови. Синтаксична типологія мов: мови активної будови, мови класної будови, мови номінативної будови, мови ергативної будови.

Основи лексико-семантичної типології.

Тема 4. Фонетика. Взаємодія звуків у процесі мовлення

Фонетика як наука про звуки мови. Підрозділи фонетики: за предметом вивчення (загальна, окрема, порівняльна), за часовим аспектом (описова, історична), за методами дослідження (теоретична, експериментальна). Одиниці і підсистеми фонетичної системи: сегментні і несегментні (надсегментні, суперсегментні), які вирізняють за можливістю вичленувати їх у звуковому потоці. Відповідно до одиниць аналізу виокремлюють кілька підсистем: фонічна підсистема, просодична, силабічна підсистеми. Аспекти вивчення звуків. Фізичний аспект вивчення звуків мови та їх акустична класифікація. Властивості звуків поділяють на якісні (висота звука, його сила (інтенсивність, гучність) і тембр) та кількісні (тривалість звука). Фізіологічний (артикуляційний) аспект вивчення звуків мови. Мовний апарат людини. Артикуляція звуків. Дослідження фізіології звукового мовлення. Власне лінгвістичний (фонологічний) аспект дослідження звукової будови мови. Класифікація звуків людської мови. Класифікація голосних звуків. Класифікація приголосних звуків: за місцем творення, за способом артикуляції, за співвідношенням тону і шуму. Склад. Типологія складу.

Тема 5. Історія і сучасність письма

Значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма. Предметне письмо. Етапи і форми розвитку письма: протописьмо піктографія, ідеографія, силабографія, фонографія (консонантне, фонетичне письмо).

Графіка. Три стилі виконання стандартних рукописних знаків у грецькій, латинській та слов'янській мовах: устав (повний стиль зображення знаків), скоропис (скорочений стиль зображення знаків), напівустав (середній між уставом та скорописом стиль зображення знаків).

Орфографія. Принципи орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний (традиційний), диференційний (смисловий, семантичний, символічний, ідеографічний). Спеціалізовані системи письма: стенографія, транскрипція, транслітерація.

Тема 6. Лексикологія

Лексикологія, її розділи: загальна, конкретна, історична, зіставна, прикладна. До лексикології належать такі науки: власне лексикологія, семасіологія, ономасіологія, етимологія, фразеологія, ономастика, лексикографія.

Лексична система як підсистема семантичної системи. Визначення слова: «графічне слово», «фонетичне слово», «граматичне слово». Функції лексеми: номінативна, сигніфікативна, комунікативна, прагматична, вказівна, орієнтативна. Класифікація лексем за функціями: номінативні та індикативні одиниці.

Природа і сутність лексичного значення слова. Предметна теорія значення, образна теорія значення, функціональна теорія значення, концептуальна теорія значення. Лексичне значення слова. Формальне і семантичне варіювання лексеми.

Структура лексичної системи мови. Семантичне поле.

Семантичні універсалиї. Синонімія, антонімія, полісемія, омонімія. Діахронічні універсалиї: метафора, метонімія, синекдоха, процеси генералізації і спеціалізації, пейоризація, меліоризація. Табу. Евфемізм.

Лінгвокультурологічна класифікація лексики. Лінгвокультурологія. Національно-мовна картина світу.

Тема 7. Розділи граматики

Предмет і розділи граматики. Морфологія. Граматичні значення, форми, категорії, розряди. Граматичне значення і його типи: граматичне значення слова, граматична форма, граматична категорія (рід, число, відмінок, означеність/неозначеність, ступені порівняння, час, вид, стан, особа). Лексико-граматичні розряди (категорії).

Частини мови. Самостійні частини мови: іменник, прикметник, дієслово, числівник, займенник, прислівник. Службові частини мови: прийменник, артикль, сполучник, частки, модальні слова. Вигуки.

Синтаксична система мови. Синтаксис. Синтаксема. Валентність.

Словосполучення: ознаки, структура. Типологія словосполучень: за будовою, за ступенем злитості компонентів, за частиномовною належністю. Різновиди підрядного зв'язку у словосполученнях: узгодження, керування, прилягання. Семантика синтаксичних відношень у словосполученнях: атрибутивні, об'єктні, суб'єктні, обставинні, комплетивні відношення. Речення. Ознаки речення: комунікативність, структурна і семантична цілісність, предикативність, модальність, інтонаційна оформленість. Типологія речень. Актуальне членування речення. Тема і рема. Текст як синтаксична одиниця. Текстема.

Тема 8. Германська група мов. Загальна характеристика. Германська писемність

Загальна характеристика германської групи мов. Виділення германців з індоєвропейської спільноти. Джерела відомостей про древніх германців. Класифікація германських племен. Класифікація давніх та сучасних германських мов. Загальні риси германських мов.

Загальна характеристика пам'яток германської писемності. Рунічне письмо. Готське письмо. Латинське письмо.

Тема 9. Сучасні германські мови

До сучасних германських мов належать західногерманські і скандинавські мови. Германські мови як одна з найпоширеніших гілок індоєвропейської сім'ї. Поширення англійської мови, що використовується в колишніх британських колоніях як друга державна мова.

Тема 10. Англійська та німецька мови. Загальна характеристика

Загальна характеристика англійської мови. Особливості давнього, середнього та сучасного періодів. Давньоанглійська мова. Середньоанглійська мова. Новоанглійська мова.

Загальна характеристика німецької мови. Виникнення власне німецької мови. Давній, середній та сучасний періоди. Давньоверхньонімецький період. Середньоверхньонімецький період. Ранньонімецький період. Новонімецький період.

Тема 11. Скандинавські мови. Загальна характеристика

Загальна характеристика скандинавських мов. Данська мова. Шведська мова. Норвезька мова. Ісландська мова. Фарерська мова.

Рекомендована література

1. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис: навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
2. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007 . Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. 2010. 223 с.
3. Вступ до мовознавства : підручник / І. О. Голубовська, С. М. Лучканін, В. Ф. Чемес та ін. ; за ред. І. О. Голубовської. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
4. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2006. 336 с.
5. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
6. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник. 3-тє вид., стер. Київ : Академія, 2014. 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://www.slovnyk.net>

2. Лінгвістичний портал з української мови. URL: <http://www.mova.info>
3. Gamla Runinskrifter URL : <http://www.omniglot.com/writing/runic.htm>